

Abraham Calissendorff, kunstschilder aan een Habsburgs hof

Abraham Calissendorff: hofschilder(?)

(1853-1898)

Biografische schets

Lucas F. M. van der Hoeven.

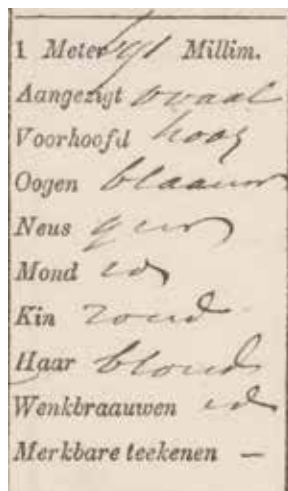
Door toeval raakte ik geïnteresseerd in het leven van Abraham Calissendorff. Hij is de broer van de overgrootvader van mijn vrouw. Tot op heden is er maar weinig over hem bekend. Helaas zijn er geen brieven of dagboeken binnen de familie bewaard gebleven. Was hij een autodidact of werd hij tot kunstschilder opgeleid? Uit inventarisaties van allerlei verkoopcatalogi en advertenties blijkt dat hij veel schilderijen moet hebben gemaakt. Slechts van een beperkt aantal is bekend waar deze zich bevinden. Mogelijk zijn enige in privébezit of anoniem in musea depots. Andere zouden als gevolg van brand, oorlogshandelingen of als oud-vuil kunnen zijn vernietigd. Naspeuringen via kunstveilingen naar nog bestaande werken in privébezit zullen nog jaren vergen. Daarom is het levensverhaal van Abraham Calissendorff nog steeds omgeven met veel onbeantwoorde vragen. Hieronder volgt dus een eerste aanzet tot zijn biografie op hoofdlijnen.

Familie en jonge jaren van Abraham Calissendorff

De grootvader van de kunstschilder Abraham was Joachim Calissendorff, die uit Visby, de hoofdstad van het eiland Gotland in Zweden kwam, waar hij op 15 maart 1773 het levenslicht aanschouwde. Visby was in de achttiende eeuw minder welvarend, waardoor vele inwoners emplooi elders zochten. Waaronder Joachim zich in Nederland vestigde, blijft ongewis. Mogelijk was hij als zeeman in Rotterdam aangemeerd en meende hij in Nederland meer kans te hebben om werk te vinden dan in Zweden.

Dat blijkt zo te zijn, want hij krijgt hier een zoon Bernardus. Abraham is de eerstgeboren zoon van deze Bernardus Calissendorff en Johanna Jacoba Veltman. Samen krijgen zij acht kinderen. Hij aanschouwt op 3 juni 1853 's middags om 6 uur het levenslicht op het adres Pannekoekstraat 9 te Rotterdam.¹ Over zijn jeugd is verder niets bekend, noch over zijn schoolopleiding, maar Abrahams leven-voor-de-kunst als zoon van een 'pensmaker' (slagersknecht) in Rotterdam is op zijn minst opmerkelijk te noemen.

In 1873 dient hij als militair te worden ingelijfd. Het lukt hem echter om vrijstelling te verwerven. Mogelijk heeft hij een plaatsvervanger aangezocht. In het dienstplichtigenregister staan zijn lichaamskenmerken vermeld: 1 m 69 cm lang, blond haar en blauwe ogen.

Maat en signalement van de loteling

Dana Quirina Kleynenberg: Rotterdam 20 juni 1864 - Zutphen 4 januari 1948
(Foto's uit familiealbum Calissendorff, in bezit van de auteur)

In 1880 woont Abraham aan de Leuvehaven nummer 7 en twee jaar later in de Korte Hoogstraat nummer 26, waar hij als beroep 'brandmeester' opgeeft.

Hij huwt op 10 mei 1883 Dana Quirina Kleynenberg in Rotterdam.² Zij krijgen geen kinderen. Zijn vrouw is in Zutphen overleden in 1948. Of er mogelijk enige schilderijen van Abraham deel hebben uitgemaakt van haar nalatenschap is niet bekend. Zij verblijven volgens het adresboek beiden in 1884 op het adres Leuvehaven 7.

In 1886 wonen zij nog in de Korte Hoogstraat 26 te Rotterdam, maar houdt hij als wijnhandelaar zijn kantoor aan op de Leuvehaven. In datzelfde jaar verschijnt in het Rotterdamse adresboek de aantekening dat Abraham zich met een zekere Jacobson als kunstschilder op de Spaanschekade nummer 3 heeft gevestigd. In 1887 blijkt hij aan de Leuvehaven naast wijn ook Engels bier te verkopen. In dat jaar verkoopt hij zijn wijnhandel aan W.J. de Groot en een jaar later werkt en woont hij als kunstschilder op het adres Oudedijk G1 en G35A. Noordzijde, in villa Buitenlust, Kralingen.

De Rijswijkse tijd

Op 18 mei 1889 laat het echtpaar zich uitschrijven uit het Bevolkingsregister te Rotterdam, vanwege hun vertrek naar Rijswijk. De reden van deze verhuizing is niet duidelijk. Hij wordt lid van de Haagsche Kunstkring in 1891.⁴ Uit de registers van de Burgerlijke Stand van Rijswijk blijkt dat Calissendorff en zijn vrouw zich 28 mei 1889 vanuit Overschie in huis A 132 hebben gevestigd. Volgens krantenberichten vertrekt Abraham Calissendorff vervolgens reeds in 1894 naar Beieren en dus niet pas op 16 maart 1895, zoals de uitschrijfa-

(Overijsselsche Courant 16 oktober 1884)³

tum in het Rijswijkse Bevolkingsregister meldt.⁵ Mogelijk heeft hij pas dan een definitief besluit genomen over zijn nieuwe verblijfplaats en zich dan pas laten uitschrijven ‘naar Beieren’. Sommige Rijswijkse schilderijen hebben wel 1895 als jaartal. Volgens een reconstructie moet hun adres Kerklaan nummer 34 in Rijswijk zijn geweest.⁶ Dat was een woning in een hofje, dat is afgebroken in 1924. Over de vier hofjeshuisjes schrijven Anke Gerritsen en Ursula Hoogzaad: ‘De huisjes hadden een vloeroppervlakte van gemiddeld slechts 32 m². Ze gaven een goed beeld van de zeer eenvoudige omstandigheden waaronder de arbeiders (...) maar al te vaak leefden.’ Er bestaan wel foto’s van het hofje, maar alleen van de gang er naartoe en niet van de huisjes zelf. In de Burgerlijke Stand staat de vermelding dat Abrahams echtgenote Evangelisch-Luthers is. Zelf is hij lid van de Nederlandse Hervormde kerk in Rotterdam, maar gaat in zijn Rijswijkse periode over tot de Waals-Hervormde Kerk. Het lidmatenboek van de dorpskerk bevestigt dat weliswaar, maar zonder jaartal of vermelding van welke Waalse gemeente.⁷ Zijn Rijswijkse schilderijen hebben een flinke omvang en dus zou hij toch ergens een atelier moeten hebben gehad. Maar waar?⁸

Abraham schilderde ‘De dode haas’ en schonk deze aan ‘mijn vriend A.G. Bartels’ op 5 december (!) 1889. (privébezit)

‘De man met de pijp’ uit 1890 (33 cm breed en 47 cm hoog), zie ook foto op pagina 80

In zijn Rijswijkse jaren schildert hij enige kerkinterieurs en bijeenkomsten in ‘Onderwatershof’.⁹ Vooral de portretten van de bewoners vormen een belangrijk onderdeel van de huidige collectie van het Rijswijkse Museum.¹⁰ Gezien de omvang van het gebouw en de ligging aan de Kerklaan is het niet onmogelijk dat hij daar zijn atelier had.

linksboven: Abraham Calissendorff,
'Godsdienstoefening in Onderwatershof'
1894 (olieverf op doek 69 x 96,5 cm)

rechtsboven: Abraham Calissendorff,
'Kaartspelers in Onderwatershof',
1894 (olieverf op doek 69 x 96,5 cm)

rechts: Abraham Calissendorff,
voorstudie 'Kerkinterieur' (detail);
Onderwatershof omstreeks 1895

onder: Abraham Calissendorff, 'Dienst in de kerk met mannen uit het Onderwatershof'
Voorste bank van rechts naar links: Broekman, Piet van Es, De Hey, Jan van Veen, Groen, bewoners van
Onderwatershof in de Oude Kerk, 1895 (olieverf op doek 117 x 207,5 cm) ¹¹

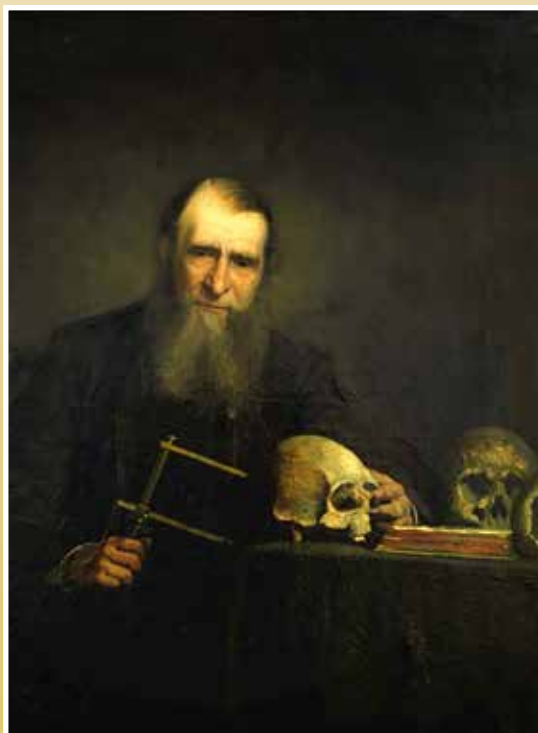

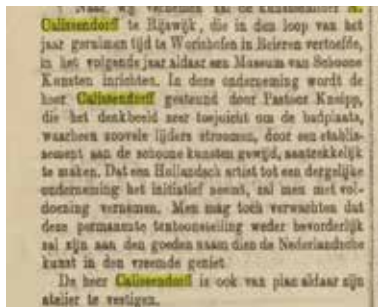
Voorstudie 'Middageten';
Onderwatershof omstreeks 1894¹²

- Portret van een oude man met kalend hoofd
- Portret van een oude man met kalend hoofd
- Portret van een oude man met donker haar
- Portret van een oude man met grijze bakkebaarden

portret van dr. Arend Folmer – huisarts en schedelkundige
te Rijswijk¹³

'Het Vaderland', 29 december 1894

Misschien mede door deze grote opdracht (?) in Rijswijk, neemt zijn naamsbekendheid toe vanwege andere reeds voltooide portretten. Zo schilderde hij de dorpsdokter Arend Folmer (1833-1915) die behalve huisarts ook een deskundige was op het gebied van schedelmeting. Hij hield hier praktijk van 1892-1915 en woonde in de Herenstraat op nummer A 18, het huis naast de kostschool van de dames Gaymans op de hoek van Tollensstraat. Folmer werd begraven in het familiegraf op het kerkhof achter de Oude Kerk.

Abraham beschikte ook over enige internationale contacten en was zeker reislustig. Uit het gastenboek van de Villa Allers op Capri (Italië) blijkt dat Abraham Calissendorff en zijn vrouw aldaar verbleven tussen 2 en 28 februari 1894. Daar schilderde hij waarschijnlijk ook 'Messa á Capri'. Van het betreffende doek is alleen een foto bekend.

In Beieren

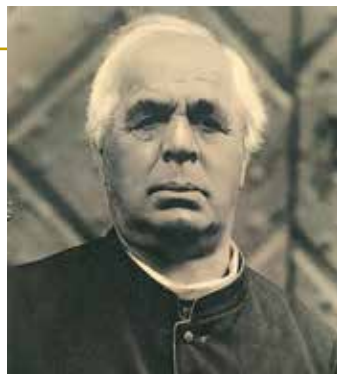
Ergens in 1894 reizen Abraham en Dana Quirina Calissendorff naar het kuuroord in Wörishofen in Beieren (tussen München en Garmisch Partenkirchen in Zuid-Duitsland). Mogelijk had hij reeds in Nederland van de zelfgenezingsmethode van pastoor Kneipp aldaar gehoord. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn dat hij al eerder kennis had genomen van deze methode die werd gepraktiseerd in het kuuroord 'Bad Wörishofen' in Ginneken (nu gemeente Breda), een inrichting voor 'fysische therapie, geneeskundige badinrichting en hersteloord'. In Ginneken bestond er destijds zelfs een 'Kneipp's Toko'.

Museumzaal in Wörishofen, Abraham Calissendorff links voor de doorgang; met achter hem het schilderij 'man met pijp' uit 1890

Sebastian Kneipp (1821-1897)

In die dagen is TBC een zeer ernstige, levensbedreigende volksziekte, waaraan velen stierven. Pas in de tweede helft van de twintigste eeuw komen antibiotica beschikbaar, waardoor genezing mogelijk wordt zonder soms jarenlange ligkuren in de buitenlucht. De besmettelijkheid van de ziekte bedraagt twee promille in 1897. Tot op heden vormt TBC één van de grootste ziekteverwekkers in de wereld.

Pastoor Sebastian Kneipp is de naamgever aan het huidige drogisterij-productenmerk Kneipp. Hij leefde van 1821 tot 1897 in Duitsland. Het levensverhaal van Sebastian Kneipp is nauw verbonden met zijn levensfilosofie. Doordat hij de ziekte tuberculose kreeg, zocht hij naar manieren om deze ziekte zelf te bestrijden. Toen hij zichzelf met koud water uit de Donau wist te genezen, begon hij enthousiast de helende werking van water verder te onderzoeken. Sinds 4 december 2012 is de Kneipp-kuur immaterieel nationaal cultureel erfgoed.

Pastoor Kneipp

Op 16 maart 1895 blijkt uit de Burgerlijke Stand te Rijswijk dat zij dus 'naar Beieren' zijn vertrokken. Daar vestigen zij zich in 'Haus Nummer 151' in Wörishofen op 18 april 1895.

Het lijkt gerechtvaardigd om te veronderstellen, dat Abraham Calissendorff leed aan de gevreesde TB-ziekte. Op foto's ziet hij er sterk vermagerd uit. Dit zou de reden kunnen zijn van zijn vertrek naar Duitsland.

Abraham Calissendorff en Dana Kleyenbergh voor het 'Kneipp's Wasserkuranstalt' 1897

Abraham Calissendorff in Würzburg met schilderij van pastoor Kneipp. Onder de foto staat geschreven: 'Uit dankbaarheid aan de grote mensenvriend, de eerwaarde heer prelaat Seb. Kneipp, A. Calissendorff, 19 november 1895'

Kneipp had vorsten en prelaten in zijn klantenkring. In Beieren krijgt Calissendorff contact met een Oostenrijks-Hongaarse aartsbisschop Josef (1833-1905), uit de familie Von Habsburg, door wie hij wellicht de eretitel *Hofmaler* verwierf. Hij maakt onder andere een 'goedgelijkend' portret van diens jong overleden zoon Ladislaus (1875-1895), dat in het paleis in Boedapest komt te hangen en later verloren is gegaan. In 1895-1896 opent Abraham in opdracht van pastoor Kneipp in Würzburg een museum met leeszaal, genaamd Museum Artis. Hij probeert op die manier zijn schilderijen te verkopen aan de rijke elite, die het Kurort bezoekt. Het wordt al vrij snel weer gesloten, mede omdat de schilder in opdracht van een Franse prins van Bourbon-Orléans naar Venetië reist. Kneipp vond het belangrijk dat zijn 'kuurders' ook ontspanning en cultuur kenden.

Ergens in 1897 of 1898 reist Abraham met zijn vrouw terug naar Nederland. Het lijkt waarschijnlijk dat hij zijn laatste levensmaanden heeft doorgebracht bij zijn welvarende broer Jacobus Bernardus Calissendorff (1854-1909). Hij overlijdt op vierenvertigjarige leeftijd op 30 januari 1898 te Utrecht.

Besluit

Helaas zijn er vele schilderijen van Calissendorff zoekgeraakt of verloren gegaan. Zo is het schilderij dat hij van zijn zuster Clasina (Sien) maakte, en waarvan een slechte foto bestaat, ondanks mijn naspeuringen nog altijd zoek.

Het verblijf van Abraham Calissendorff in Rijswijk lijkt maar een bescheiden deel van zijn leven te zijn geweest, een tussenstap van de wijnhandel in Rotterdam, via een hofjeswoning in de Kerklaan naar de contacten met Kneipp, een Franse en een Habsburgse prins. Niettemin heeft dat korte verblijf een aantal schilderijen opgeleverd die tot het erfgoed van Rijswijk behoren. En zo staan de eenvoudige bewoners van Onderwatershof ergens op dezelfde hoogte als een Zuid-Duitse genezer en een jonggestorven Habsburgse aartshertog.

Porträt eins bärtigen alten Herren, aangeboden op veiling 2009

'Handen warmen bij de kolenkachel', in 2015 te koop aangeboden

Enkele tentoonstellingen bij Calissendorffs leven:

1890 – Tentoonstelling van kunstwerken van levende meester te Den Haag 1890,
1893 – Exposition Générale des Beaux Arts, Brussel

Bronnen en literatuur, zover niet genoemd in de noten:

Scheen, Pieter, *Lexicon Nederlandse Beeldende Kunstenaars 1750-1950, met name 1981, 87, afbeelding 580*
<https://www.ensie.nl/pieter-scheen/abraham-calissendorff>
<https://rkd.nl/nl/explore/library/105384>
<https://www.artindex.nl/lexicon/default.asp?id=6&num=0457901159011090541151077009850910506081&in=Calissendorff>

Noten:

- 1 Stadsarchief Rotterdam, Zoeken op personen
- 2 idem
- 3 Alle berichten uit kranten zijn afkomstig van <https://www.delpher.nl>, onderdeel van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag.
- 4 uit een verslag van een lezing in 2000 door dr. T. van Kalmthout (p. 157), geen verdere informatie; jaarboeken HVR t/m. 2017: <https://www.historischeverenigingrijswijk.nl/jaarboeken-archief.php?page=2>.
- 5 zie krantenknipsels op navolgende pagina's: *Dagblad van Zuid-Holland en 's Gravenhage*, en *Het Vaderland* 28 resp. 29 december 1894 <https://www.delpher.nl/nl/kranten/view?query=A.+Calissen+dorff&page=4&maxperpage=50&coll=ddd&identificer=MMKB23:001429154:mpeg21:a00018&resultidentificer=MMKB23:001429154:mpeg21:a00018>
- 6 Ende, W van der; C. Hoogenraad, en A. van der Lely, *Onderwatershof (1852-2002); Honderdvijftig jaar zorg voor ouderen in Rijswijk*; Stichting Rijswijkse Historische Projecten, 2002, 56-58
- 7 Archief Protestantse Gemeente Rijswijk, inv.nr. 55)
- 8 E-mail mededelingen door Ruud Poortier d.d. 14 december 2021
- 9 <https://cardia.nl/wonen/onderwatershof>; Van Vredenburgweg 26; 2282 SH Rijswijk.
- 10 Kwakernaak, A., *Vijfenzestigjaar verzamelen; de collectie van het Museum Rijswijk*; uitgave Museum Rijswijk, 2006, 7
- 11 Van der Ende c.s., 62-63, Zie ook: <https://rkd.nl/nl/explore/images#query=A.+Calissendorff+M.V.>; *In de kerk te Rijswijk, naar het schilderij van Calissendorff*; in: *Katholieke Illustratie* 36, no. 51, 1902 – 1903
- 12 Artikel 'Het Onderwatershof te Rijswijk', in: *Eigen Haard*, Haarlem, 1893, nr. 11
- 13 Portret van Arend Folmer (Groningen 28 juni 1833 – Rijswijk 15 juli 1915) van onbekende datum. Folmer vestigde zich in 1858 als huisarts in Eenrum. In 1892 verhuisde Folmer naar Rijswijk waar hij op 15 juli 1915 overleed. Zijn portret maakt onderdeel uit van de schenking van de collectie van Dr. A. Folmer aan het Biologisch Archeologisch Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen. Het schilderij bevindt zich in het museumdepot van de Rijksuniversiteit Groningen en is aldaar op afspraak te bezichtigen (mededeling curator d.d. 22 december 2021 (E-mail aan de auteur). *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde*, 1908, p. 1955// Zie ook: E. Knol, *Bij het portret van Dr. Arend Folmer*, in: *Historisch jaarboek voor Groningen* 1985/86, 139-144 // info@verenigingstadenlande.nl

'De Zeeuwse Boer' hangt in het museum in Goes

Kunsthistorische aantekeningen bij Calissendorff

Arjan Kwakernaak

Abraham Calissendorff (1853-1898) is geen grote naam in de Nederlandse kunstgeschiedenis. Zijn carrière als schilder duurde amper twaalf jaar. Hij schilderde vooral portretten, figuurstukken en stillevens. Hij werkte in een academische, realistische stijl die in het laatste decennium van de negentiende eeuw gedateerd begon te raken. De aandacht van critici en verzamelaars ging toen vooral uit naar de schilders die wij nu onder de ‘Haagse School’ rangschikken. Ook al kreeg Calissendorff waarderende vermeldingen in de pers, het was vermoedelijk te weinig om zijn korte carrière voor langere tijd te bestendigen in de aandacht van het publiek en kunsthistorici. Het leidde onvermijdelijk ook tot een veronachtzaming van zijn oeuvre. Vermoedelijk is een deel verdwenen, wellicht sluimert er hier en daar iets in depots of particuliere collecties, maar met zoveel vraagtekens is het lastig om een goede indruk te krijgen van de omvang en samenstelling van zijn oeuvre.

De biografische gegevens van Calissendorff zijn summier. We weten wanneer hij is geboren en wie zijn ouders waren, maar over zijn jeugd is niets bekend. In 1873 weet hij zijn militaire dienst af te kopen; tien jaar later is hij brandmeester en in 1886 wijnhandelaar. Ergens in deze periode heeft hij waarschijnlijk zijn opleiding gekregen. Dat zou aan de academie in Rotterdam geweest kunnen zijn. Het archief van de academie is echter grotendeels verloren gegaan, dus is niet meer na te gaan of Calissendorff daar als leerling ingeschreven heeft gestaan. Zijn opleiding, waar of bij wie dan ook, heeft hij ruim voor 1886 afgerond. Aan het einde van dat jaar laat hij een *Lezende Monnik* en een *Damesportret* zien in de ‘Compagnie des Bronzes’ in Rotterdam. Dit wijst er op dat hij al enige tijd schilderde, vermoedelijk naast zijn besognes als brandmeester en wijnhandelaar. Pas in 1888 staat hij formeel als kunstschilder te boek.

In mei 1889 verhuist Calissendorff met zijn echtgenote naar Rijswijk. Wat hem tot deze stap bracht, is een raadsel. In Rijswijk was in het laatste decennium van de negentiende eeuw een kleine kunstenaarskolonie ontstaan. In het landelijke Rijswijk vonden zij inspiratie en het koperspubliek voor hun landschappen zat in het nabijgelegen Den Haag. Voor Calissendorff zal dit niet de primaire reden tot verhuizing zijn geweest. Zijn manier van schilderen en onderwerpkeuzen stonden immers ver af van de landschappen van de Rijswijkse kunstenaars. In Rijswijk concentreerde hij zich op het leven van de bewoners van Onderwatershof.

Onderwatershof bood onderdak aan behoeftige inwoners van Rijswijk van Nederlands-Hervormde overtuiging. Het was gesticht in 1852 dankzij een ruim legaat van het echtpaar Onderwater-Van de Wall. Het lag aan de Kerklaan, in de onmiddellijke nabijheid van het huis dat Calissendorff in 1889 betrok. In de daaropvolgende vijf jaar schilderde hij de inwoners aan de eettafel, kaartspelend op zaterdagavond, pasalmen zingend bij het huisorgeltje en tijdens de zondagdienst in de Oude Kerk. Het bestuur van Onderwatershof moet Calissendorff toestemming hebben gegeven om te tekenen (en te schilderen?) in het tehuis. Portretstudies en de weergave van de interieurs wijzen hierop.

Voor zover nu bekend heeft Calissendorff vier schilderijen gemaakt van de bewoners in Onderwatershof:

Het eerste schilderij dat Calissendorff in Rijswijk maakte, is het *Interieur van Onderwatershof met kaartspelende bewoners* uit 1890. Dit schilderij is in 1979 door Museum Rijswijk aangekocht maar over de herkomst is niets bekend.

Het tweede schilderij met Onderwatershof als onderwerp is een maaltijdscene. Calissendorff schilderde het in 1891. In augustus van dat jaar was het te zien bij de Haagse kunsthandel Goupil & Cie. Het tijdschrift *Eigen Haard* publiceerde in 1893 een houtgravure van het schilderij. In december 1901 was het te zien bij (kunsthandel?) Koster in Den Haag. Daarna ontbreekt ieder spoor. Vermoedelijk bestaat het schilderij niet meer.

In augustus 1893 presenteerde Calissendorff in Den Haag het schilderij *Psalm 68 in het gesticht te Rijswijk*. Dit werk is nog altijd in familiebezit, maar verblijft al geruime tijd als bruikleen in Museum Rijswijk. Het is overigens 1894 gedaateerd, dus vermoedelijk heeft Calissendorff er na de expositie in Den Haag nog aan gewerkt.

In de veilingcatalogus van de nalatenschap van Calissendorff in 1899 in Amsterdam staat als nummer 118 een *Interieur d'hospice de vieillards, dans lequel trois vieilles femmes et un vieillard autour d'un poêle chauffé*. Hoewel de namen Onderwatershof en Rijswijk niet worden genoemd, ligt het voor de hand dat de voorstelling van de oudjes rondom een kachel in Onderwatershof moet worden gesitueerd. Het schilderij is vermoedelijk niet bewaard gebleven.

Van de bewoners van Onderwatershof in de Oude Kerk heeft Calissendorff drie of misschien vier schilderijen gemaakt.

Eind 1893 exposeert hij een *Dienst in de kerk te Rijswijk* bij Boussod Valadon op de Plaats in Den Haag. Verdere informatie over dit schilderij ontbreekt. Wellicht is dit het schilderij dat als nummer 122 staat vermeld in de veilingcatalogus van diens nalatenschap: *Vue à l'intérieur de l'église protestante à Rijswijk*. Vermoedelijk is dit schilderij (of zijn beide) verloren gegaan.

De veilingcatalogus uit 1899 vermeldt nog twee kerkinterieurs. Nummer 126 is een *Intérieur d'église protestante dans un village, pendant la service*. De afmetingen zijn 64 x 93 cm en dat komt precies overeen met het kleine kerkinterieur dat sinds 1981 deel uitmaakt van de collectie van Museum Rijswijk. Op nummer 112 vinden we *Dans l'église à Rijswijk*. Opnieuw geven de afmetingen de doorslag. Dit is het grote kerkinterieur dat sinds 1984 in de salon van Museum Rijswijk hangt. Beide schilderijen zijn gedateerd 1895, hoewel het grote kerkinterieur al in 1894 was voltooid. Het staat namelijk afgebeeld in het kerstnummer van 1894 van het Franse tijdschrift *Illustration*.

In een particuliere collectie bevinden zich nog vier portretstudies van mannelijke bewoners van Onderwatershof. We vinden hun gezichten terug op diverse Onderwatershof/Oude Kerk schilderijen. Waarschijnlijk heeft Calissendorff ze kort na zijn aankomst in Rijswijk al gemaakt. Ze zijn tamelijk donker van toon en lijken te passen in de periode rond 1890.

Portret, aangemeld bij 'Tussen Kunst en Kitsch', 2002

Banketbakkerij

Lentz

Chocolaterie

Dé Truffelspecialist

Sinds 1902

Mini gebakjes in diverse heerlijke smaken

**Banketbakkerij - chocolaterie Lentz - Willemstraat 2
(hoek Herenstraat) - Rijswijk**

070-3992110 - www.detruffelspecialist.nl

info@detruffelspecialist.nl

